

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

2 De reseruatis in Decretalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

SECTIO II.

De excommunicationibus ipso iure latis, & reservatis Papæ in antiquioribus libris
Decretalium.

Prima ex-
commun.
ex cap.
Quarenti,
de offi. de-
leg.
Nauarr.

Prima harum excommunicationum affertur à Nauarro ex cap. *Quarenti*, de Offic. delegat. vbi excommunicatio lata à Delegato Papæ in eum, qui rei iudicatæ parere contemnit, post annum transactum manet Papæ reservata. Sed illa non est censura à iure, sed ab homine; ferri enim supponitur à iudice delegato, neque illa est propria reservatio, sed cessatio iurisdictionis, seu officij. Statuit enim ibi Pontifex, ut suus Delegatus post latam sententiam possit per annum iurisdictionem exercere in ordine ad sententiæ executionem: & inde fit, ut intra illum annum possit à censura à se imposita absolueri, non vero ultra illum, quia iam non est iudex: ideoque iurisdictionis solum manet in delegante, qui fuit Summus Pontifex.

2. ex cap.
Ad falsari-
orum, de
crim. fals.

Secunda excommunicatio affertur ab eodem Nauarro ex cap. *Ad falsarium*, de crimine falsi, vbi fertur censura excommunicationis in falsarios literarum Pontificalium. Veruntamen illa censura prout in illo cap. fertur, non est Summo Pontifici reservata: prout vero in Bulla Censuræ Domini reservata est, superius est à nobis exposita. cum dicto c. *Ad falsarium*. Et quoad degradationem, quæ ibi propter hoc crimen fieri præcipitur, infra suo loco declarabitur.

3. ex cap.
Dura de
crim. fals.

Tertiam excommunicationem affert idem autor ex cap. *Dura* de crim. falsi. s. *Adicientes*. Sed illo loco non fertur excommunicatio ipso iure sed præcipitur promulgari ab Episcopis contra eos, qui literas falsas Apostolicas habentes, intra viginti dies eas non destruunt, aut reliquant. Quam excommunicationem tales personæ non incurrunt, donec promulgetur: postquam autem contracta est, Papæ reservata manet. Imo indicat Panormitanus ibi num. 9. necessarium esse, ut iudex specificè ferat excommunicationem contra talem personam habentem falsas literas. Sed, licet hoc possit esse necessarium ad alios effectus: tamen ad incurrendam talem excommunicationem non requiritur: sed satis est quod sententia generalis feratur in omnes, qui tales literas habuerint, & intra viginti dies illas non abdicauerint. Quod adeo est expressum in illo textu, ut non potuerit Panormitanus contrarium sentire; sed, cum ait necessarium esse specificè ferri excommunicationem contra talem, intelligit ratione delicti, non ratione personæ, id est contra sic delinquentem, non vero contra Petrum, vel Paulum nominatim. Postquam vero excommunicatio sic lata est, si contrahatur, eius absolutio manet Papæ reservata. Atque ita reservatio potius lata est ipso iure, quam excommunicatio, quod non est singulare in hoc casu.

Excommunicatio contra sacrilegos rerum Ecclesiæ fures declaratur.

4. ex cap.
Conquesti,
de sent.
excom.

Incurratur
ne ipso iure
excommuni-
cat.

Similis modus excommunicationis, & reservationis inuenitur in cap. *Conquesti*, de sent. excom. vbi præcipit Pontifex quosdam sacrilegos denunciari excommunicatos, & non absolui, donec cum literis suorum Prælatorum veritatem continentibus Apostolice se conspectui præsentent. Circa quem textum nonnulla declaranda occurrunt. Primum est, an illa excommunicatio ipso iure incurratur. Et ratio dubitandi est, quia in eo textu dicitur: *Eos excommunicatos denunciatis*: aut enim verbum illud,

A *denunciatis*, in rigore est sumptum prout idem significat quod, *publiceris*: aut sumitur latius prout interdum dicitur de ipsa prolatione, vel promulgatione excommunicationis: si sumatur priori modo, supponit excommunicationem aliunde contractam ante illius decreti constitutionem, nam denunciare hoc modo non est excommunicare, ut constat ex cap. *Pastoralis*. s. *Verum*. de Appellat. nec talis pronuntiatio vere profertur, nisi de iam excommunicato. Si autem verbum, *denunciandi* sumatur secundo modo, Pontifex non excommunicat, sed præcipit Prælato ut excommunicet: non ergo excommunicatio illa à iure lata est, sed ferenda ab homine.

B Circa hoc Glossa ibi refert sententiam Hugonis, hos sacrilegos non esse excommunicatos ipso iure, sed excommunicandos. Nam in cap. vltimo de Furtis, quidam, qui calicem Ecclesiæ furatus fuerat, si non esset res per se infamia publica, post peractam penitentiam congruam, & satisfactionem dicitur admittendus ad ordines, si alias sit idoneus, & nulla prærequiritur absolutio à censura. Vbi supponi videtur, nullam excommunicationem incurrisse, & in cap. *Conquestus*, de Foro competent. dicitur, inuasores rerum Ecclesiæ anathemati supponendos esse donec satisfaciunt: non ergo sunt ipso iure anathematizati: ergo cum in dicto cap. *Conquesti*, præcipit Pontifex, ut hi sacrilegi excommunicati denuncientur, recte intelligitur, id est, excommunicentur publice & nominatim: non est enim hæc significatio, & interpretatio ab illius verbi proprietate aliena. Potestque à simili confirmari ex cap. *Tua nos*, de sent. excommunicationis, ibi, *Ex quo sunt per sententiam publicati*: quod significat, ut infra videbimus, id est, excommunicati & publicati, nam, quia per sententiam utrumque fieri solet, & vltimum est publicatio, ideo illo vnico verbo solet aliquando utrumque comprehendere, præcipue quando per ius aliquid statuitur, quod vsque ad denunciationem non est habiturum effectum, qualis est reservatio, de qua est questio in dict. cap. *Conquesti*, & cap. *Tua nos*, ut dicitur.

Nihilominus communis opinio est, excommunicationem illam, de qua est sermo in dicto cap. *Conquesti*, ipso iure incurrere. Ita Glossa ibi, quam sequuntur Panormitanus, & alij interpretes. Dico autem excommunicationem, de qua ibi est sermo, quia non de omni sacrilegio nec de omni furto rerum ecclesiasticarum affirmant dicti autores habere annexam excommunicationem ipso facto: sed solum de illo sacrilegio, in quo concurrunt circumstantiæ expressæ in illo cap. *Conquesti*, scilicet quod sit violenta fractio Ecclesiæ, eiusque spoliatio, & ita conciliant caput hoc cum aliis, quæ prior sententia afferebat: nam in cap. vltimo de Furtis est sermo de quodam simplici furto facto in Ecclesiâ, quale est furum vnus calicis: longe autem, diuersum delictum est confringere, & spoliare Ecclesiâ: ex cap. autem, *Conquestus*, de Foro competent. solum colligitur non omnem furem rerum Ecclesiæ esse ipso iure excommunicatum. Quod etiam constat ex cap. *Indigne*, 12. quest. 1. non vero quod nullus sacrilegus fractor, & spoliator Ecclesiæ excommunicatus ipso iure sit.

Quod si inquiratur, quo iure sit lata hæc excommunicatio, quidam dicunt, non ferri in illo cap. *Conquesti*, sed supponi. Ita Nauarrus: non tamen affert aliud prius ius quo hæc excommunicatio lata sit, cum tamen illud sit necessarium. Glossa vero ibi eandem opinionem indicans citat cap. *Canonica*, 11. quest. 3. & cap. *Omnes Ecclesiæ*, 17. quest. quarta, quæ, vel parum, vel nimium probare videntur. Nam in priori verba sunt, *Ecclesiærum Dei violatores auctoritate Dei, & iudicio Sancti Spiritus à gremio sanctæ matris Ecclesiæ, & consortio so-*

rius Christianitatis eliminamus. Quæ verba, aut probant omnes sacrilegos in Ecclesiam esse ipso iure excommunicatos: aut nihil probant. Vnde Hugo, & Archidiacon. exponunt, ibi non fieri excommunicationem ipso iure, sed dari formam qua excommunicandi sunt huiusmodi violatores, quando oportuerit. Alij, vt patet ex Glossa ibi, putant illud Concilium excommunicasse violatores quosdam Ecclesiarum, qui tunc temporis erant, quos Turrecremata, & alij, fractores & spoliatores Ecclesiarum fuisse aiunt: sed non constat, quia canon ille non extat in Concilio Arauscan. cui tribuitur: Cūque illud fuerit provinciale, multo minus constat penam illam pro tota Ecclesia, & in perpetuum tulisse, aut eo sensu fuisse receptam.

Aliud vero cap. ita habet: *Omnes Ecclesia raptores, atque suorum facultatum alienatores à liminibus sancte matris Ecclesie anathematizamus, &c.* Quæ verba sunt Lucij Papæ in Epist. decretali: & si excommunicationem continent ipso iure, vt præ se ferunt, non tantum fractores (vt gratis Glossa ibi exponit) sed omnes qui res Ecclesiarum rapiunt, vel alienant, comprehendit, nam verba generalia sunt: & ex ipsa Epistola constat sermonem esse de quocunque, qui res vel pecunias Ecclesiarum aufert, fraudas & rapit. Ibi autem non habetur verbum, *anathematizamus*, sed participium *anathematizatos*, scilicet omnes huiusmodi raptores anathematizatos Apostolica autoritate pellimus & damnamus. Quæ verba in idem redeunt, & in rigore significant excommunicationem latam, tamen, quia non est vsu recepta, possunt exponi, vt non censetur ipse Pontifex anathematizare, sed anathematizationem approbare si fiat, & declarare eos esse dignos tali pena. Et potest hæc expositio suaderi, tum quia ibi Pontifex non condit leges, sed solum doctrinam tradit: tum etiam quia ibi extendit illam doctrinam ad omnes confentes: quos tamen nullus dicet esse excommunicatos.

Potest ergo dici, excommunicationem illam latam esse ipso iure à Ioanne Papa in cap. *Quisquis*, 17. quæst. 4. cuius verba sunt, *Si quis domum Dei violauerit, & aliqua sine licentia illius, cuius commissæ esse dignoscitur, inde abstulerit, donec in conventu ad montem satisfaciatur, sicut de communione esse priuatum.* Quæ forma verborum aperte continet censuram ipso iure latam: & videtur esse contra fractores, & raptores Ecclesiarum, propriissimè enim dicitur violare Ecclesiam iuxta subiectam materiam, qui muros, vel fores eius infringit, vt eam violat; ergo hic textus videtur conuincere, propter tale crimen esse impositionem ipso iure. Quod autem potest in dubium venire solum est, an verba illa, *Scias se communione priuatum*, contineant excommunicationem maiorem, prout nunc est in vsu, vel aliquam minorem excommunicationem, seu separationem tantum ab vsu Eucharistiæ. E ratio dubij oritur ex ipso met textu, nam subiungit, *Si vero post secundam, & tertiam, diuentionem coram Episcopo satisfacere detrectauerit, sacrilegi periculo ab omnibus obnoxius teneatur; ita vt secundum Apostolum nemini fidelium misceatur:* ergo prior illa excommunicatio non separabat eum à communione fidelium: ergo non erat excommunicatio maior. Deinde in vericulo sequente expresse est sermo de his, *qui infringunt monasteria & loca Deo dicata, & Ecclesias, & deposita, vel alia quælibet inde abstrahunt*: de quibus tamen subiungitur velut sacrilegi canonica sententia subiungantur: ubi videtur illa, canonica sententia, referri ad excommunicationem maiorem, de qua proxime sermo fuerat; & tamen solum iniungi præcipitur: ergo iuxta communem interpretationem ex hoc loco non colligitur excommunicatio maior ipso facto incurrenda.

Quapropter aliter potest defendi communis sententia, si dicamus, hanc excommunicationem

Fr. Suarez tom. 5.

A ferri à Summo Pontifice in ipso cap. *Conquesti*, nam cum præcipiat aliquid, quod excommunicatione latam supponit; & non inueniatur priori iure lata, necesse est vt ab ipso met Pontifice virtute & implice feratur, ita vt sensus sit, *excommunicatos nuncietis*, quia ergo ex nunc illos excommunico. Potestque hæc expositio ex alijs similibus formulis ferendi censuram declarari, sæpe enim dicunt iura; *Qui hoc fecerit, non erit se excommunicatum* Vbi necessario subintelligit, quia per hanc legem excommunicatur. Item dici solet. *Cum eo qui hoc fecerit, alij non communicent*, vtique quia per ipsum canonem sic loquentem excommunicantur. Sæpe item excommunicatio fertur quasi præsuppositiue, vt quoties fertur per verba pertinencia ad effectum, vel ad aliquid posterius ipsa censura: ergo eodem modo possunt exponi prædicta verba cap. *Conquesti*, Aqua interpretatione non videtur discordare Abbas antiquior, quem iunior sequitur, & refert. Fateor quidem priorem expositionem, esse probabilem iuxta quæ hæc censura non est ipso facto lata. Quia verò communis opinio est in contrarium, ab ea discedendum non est, licet talis excommunicatio maior non censetur lata in alijs antiquioribus iuribus, sed in illo met cap. *Conquesti*, iuxta vltimam interpretationem videtur ipsis verbis accomodata. Nam licet illud verbum *nuncietis*, respiciat actionem per hominem exercendam; tamen in rigore & proprietate sumptum indicat talem actionem, quæ excommunicationem supponit: non potest autem certo supponi, nisi ab ipso iure lata sit.

Vnde fit illam excommunicationem non extendi vltra delictum sacrilegij in eo textu expressum in quo etiam Glossa, & Abbas, Antoninus, Caietanus, Nauarrus, & alij conueniunt. Superest vero explicandum, quale sit delictum in eo textu expressum, propter quod illa excommunicatio imponitur. Nam pontifex non declarat illud, sed dicit, *memoratos sacrilegos excommunicatos nuncietis*: se igitur refert ad narrationem factam per hæc verba, *Quidam Ecclesias violenter confregerunt, easque spoliare minime dubitarunt.* Vbi duæ actiones continentur, fractio Ecclesiarum, & earumdem spoliatio. Dubitari ergo potest an vtraque sufficiat ad hanc excommunicationem incurrendam. Nam si veraque simul fiat, res constat, quia in illis sacrilegijs illa fuit sufficiens causa. Et in vnaqueque illarum actionum illa quantitas sufficit ad censuram, quæ ad peccandum mortaliter in materia sacrilegij talis sit, quia non possumus certior regulam præscribere ex natura rei, & textus aliam non cõstituit. Quapropter non est necessarium vt Ecclesia spoliatur omnibus bonis quæ in ea sunt, nec quod contrafractio sit enormis, sed nomine spoliationis qualibet rapina, vel furtum graue intelligendum est. Per contrafractiõem autem quævis violenta apertio Ecclesiæ, siue rumpeudo murum, siue seras confrigendo. Sed quid si nulla illarum actionum per se sumpta sit peccatum mortale, ex vtraque autem confurgat materia sufficiens ad sacrilegiu graue, eritne illa sufficiens causa talis censura? Respondeo non videri casum moraliter possibilem. Nam in primis necessarium est vt contrafractio sit sufficiens ad ingressum, hæc autem semper est grauis iniuria Ecclesiæ, ideoque sufficiens ad peccatum mortale.

Difficultas vero superest, V. si tantum vna illarum actionum sit peccatum mortale, & alia vel sit leuis, vel omnino nõ fiat, incurrat hanc censuram. In quo dubio in primis si spoliatio etiam grauis fiat sine fractione, omnes farentur non esse sufficientem causam huius censuræ. Ita tenet Gloss. ibi referens Hugonem, & sequitur Panorritanus numero 2. & Antoninus, Caietanus, Nauarrus supra citati, & communiter Summistæ, & colligitur sufficienter ex capite vlt. de Furtis, & c. *Conquestus*, de For. cõp.

Hh 2

3. & communis sententia.

II Quæ ob tria minime excõ. hæc contrafractio.

Fractio, & spoliatio quæ suffiunt ad peccatum mortale, suffiunt ad hanc censuram.

Dubium.

Respondetur.

12 Nam per vnam illarum actionum sufficientem ad mortalem, censuram incurrent.

Hugo Archidia.

Cap. Omnes Ecclesias 7. 14.

Cap. Conquestus de For. cõp.

Cap. Tit. no. de iur. excom.

2. Opinio. Cap. Si quis 17. 4.

6. Vera sententia proposita, scilicet, bullæ contrafractio.

7. Quod excommunicatio in sacrilegijs feratur. 1. Opinio. Nauarrus Glossa. Cap. Cuius 11. 4. 3.

Carol.

Frangens
feras sacri-
ficia conti-
gua Eccle-
siae, incurrit
Capit. Si ci-
uitas de
sent. excom.
in 6.

Non incur-
rit si sacri-
ficia sit discō-
tigua.

Aperiens
per artem
fores Eccle-
siae an incur-
rat.

An sufficiat
Ecclesia fra-
ctio sine
spoliatio-
ne ad hanc cen-
suram.

Navar. re-
solvitur.

supra citatis, & declaratis in hunc modum. Ex A
qua doctrina sequitur primo non satis esse frangere
arcam in qua res Ecclesiae continentur: quia arca nō
est Ecclesia, nec pars Ecclesiae. Minusque sufficit
frangere calicem, aut rumpere vestem sacrā ad oc-
cultius asportandam illam. Idemque dicendum est si
imago Crucifixi, vel alia similis frangatur, vel in in-
iuriam, vel furti causa: nam illa non est materia hu-
ius censuræ, quidquid sit de aliis legibus. Sufficit
tamē, ut opinor, frangere feras sacrificia, vel muros
aut tectum eius, etiam si exteriores fores Ecclesiae,
& reliquæ partes eius non confringantur: quod mi-
hi erit indubitatum si sacrificia sit contigua Ecclesiae,
quia tunc in rigore venit nomine Ecclesiae. Quod
optime probatur arg. cap. Si ciuitas, de sent. excom.
in 6. ubi cum interdicitur Ecclesia, illius nomine
dicitur venire capella, vel cæmeterium contiguum
Ecclesiae. Quia lex illa licet videatur versari in ma-
teria odiosa, utpote interdicti & poenalis, fertur in
favorem interdicti, & clauium Ecclesiae. Eadem au-
tem ratio cum proportionem in presenti locum ha-
bet: nam hæc etiam lex est in favorem Ecclesiae, &
rerum sacrarum: & ideo etiam nomen Ecclesiae ex-
tendendum est ut illum locum comprehendat. At
vero si sacrificia esset distincta ab Ecclesia, non cen-
seo esse admittendam extensionem, quia neque in
rigore vocis, neque in iure habet fundamentum, &
semel facta, nullum haberet certum terminum, sed
quantumcumque esset distans locus, in quo vestes,
& vasa sacra custodirentur, fractio eius censureretur
hic comprehensa, quod verisimile non est. Tandem
de hac actione inquiri potest, an necesse sit fieri per
viu, vel sufficiat fieri per artem, ut v. g. si fores Ec-
clesiae, vel seræ eius non frangantur, sed aperiantur
vel alia elauī simili, vel adultera; an id satis sit ex hac
parte ad incurrendam hanc censuram. Videtur enim
perinde esse, & ideo extendendum esse hoc ius, quod
favorabile est, ut dixi. Nihilominus Navarr. supra
negat sufficere, dicitque esse sententiam omnium, à
qua non oportet recedere, quia fauor etiam non est
extendendus ultra proprietatem verbi, præsertim
cum habeat adiunctum odium seu grauem poenam
verbum autem frangendi in rigore significat vio-
lentiam. Superest dicendum, an è conuerso sola hæc
actio frangendi Ecclesiam sine spoliatioe sufficiat
ad hanc censuram incurrendam. Nam dicti autores
videntur id affirmare, maxime Caiet. Navarrus ve-
ro ait, etiam si quis infringat Crucifixum, vel sacra-
rium, si nihil furetur, nō incurrit hanc censuram.
Quod difficile est, quia si non præcessit fractio Ec-
clesiae, etiam si frangat Crucifixum, & furetur, non
incurrit: si autem præcessit fractio Ecclesiae, si post-
ea frangat Crucifixum, sicut etiam si comburat ves-
tem sacram, licet nihil furetur, incurritur. Quia ex
parte huius actionis non est necessarium proprium
furtum, vel rapina, sed satis est quocumque modo pri-
uare Ecclesiam suis bonis, vel in eis grauius damni-
ficare: satis enim dicitur spoliare Ecclesiam, qui res
eius destruit, etiam si secum non deferat: ergo qui
frangit imagines Ecclesiae, vere spoliatur Ecclesiam.
Nam ad spoliandum (ut dixi) non est necesse ut om-
nino omnem suppellectilem Ecclesiae quis deferat,
aut destruat: satis est enim si in parte grauius nota-
bili, id fiat. Atque ita dicendum censeo, solam fra-
ctionem, quæ sit ad ingrediendum in Ecclesiam,
non sufficere ad hanc excommunicationem: si au-
tem cum illa coniungatur quæcumque grauis dam-
nificatio Ecclesiae in bonis eius pertinentibus ad v-
sum officiorum, vel ad ornatum eius, vel ad facul-
tates, seu thesaurū illius incurrit: quia textus videtur
verbo spoliandi, & illa est spoliatio, siue per furtum
fiat, siue per quodcumque aliud genus iniuriæ. Quare,
iudex secularis frangens fores Ecclesiae, ut delinque-
tem in ea receptum extrahat, nō incurrit hanc cen-
suram: quia, licet sit fractor, non tamē spoliator Ec-

clesiae; & licet agat contra immunitatem, non tamē
contra dominium (ut sic dicam) & bona Ecclesiae.

Sed quæres quid nomine Ecclesiae hic intelligen-
dum sit. Respondet: primo, ac præcipue intelligi
templa publice dicata, & autoritate Episcopi sa-
crata: hæc enim est propria significatio illius vocis,
tam in iure, quam in vsu. Quod Navar. cū Panorm.
extendit ad monasteria, hospitalia, & alia loca pia
per Episcopum sacrata, arg. cap. Ad hac, de relig. do-
mib. in quo hæc loca æquiparantur Ecclesiis in hoc,
quod non debent ad mundanos vsus transferri: Pri-
uata autem oratoria, quæ solent esse in communi-
bus domibus, & similia loca, non comprehenduntur
in d. c. Conquesti, licet in aliis antiquioribus supra ci-
tatis generalior sermo esse videatur.

Supposita ergo hac censura, circa eius reservati-
onem dicendum est, post denunciationem, illam ef-
se reservatam Papæ, siue à iure, siue tantum ab ho-
mine lata sit. Ita enim ibi dicitur Excommunicatos
denunciatis, donec Apostolice se conspectui præsentent. Neq;
hoc pendet ex priori quæstione, quia, ut dixi, non
repugnat excommunicationem latam esse ab ho-
mine, & postquam lata est, manere Pontifici refer-
uatam. Quæri vero potest, an hæc censura reservata
sit ante denunciationem. Partem negant indicat
Caiet. dicens, denunciationem mandat, ac denunciat
absolutionem Apostolicæ Sedis reservat: ergo donec illa
excommunicatio sit denunciata, non est reservata.
Et fauet textus dicens, Excommunicatos nunciatis, &
viri faciat, donec se præsentent. Et idem sentit Na-
uar. addens, non sufficere denunciationem genera-
lem, sed ibi non loquitur in ordine ad effectum re-
seruationis, sed in ordine ad effectum euitandi ta-
lem excommunicatū, iuxta Extran. Ad euitanda, ut
ipse subdit. Panorm. vero ibi sentit hanc excommuni-
cationem ipso iure etiam esse reservatam absq; de-
nunciatione. Et videtur hoc fieri probabile, suppo-
nita interpretatione verbi nunciatis, quam ipse Caiet.
amplectitur, scilicet ut denunciari mandetur exco-
municatio, quæ iam esse supponitur: ergo pari rati-
one si non solum excommunicatio, sed etiam refer-
uatio eius denunciari mandatur, supponitur lata
excommunicatio reservata: ergo ante denunciatio-
nem reservata est. Atq; ita sensus illius textus erit,
Nunciatis eos excommunicatos, tali excommunicatione,
qua absolui non possint nisi satis faciant, & Sedi A-
postolicæ se præsentent. Responderi vero potest, in
illo textu non dici, Excommunicatos nunciatis exco-
municatione nobis reservata, sed dici hoc modo, exco-
municatos nunciatis, & faciat siue excommunicatos at-
que viari, donec, &c. Vbi duo præcipiuntur, primum
est denunciatio, secundum executio vsque ad abso-
lutionem Papæ: & ideo verisimilimum est hoc secun-
dum non habere locum in ea restrictione nisi sup-
posito primo. Cumque hæc interpretatio sit beni-
gior, in materia odiosa est præferenda.

Excommunicatio contra incendiarios ex- ponitur.

Q Vinto loco numerari potest reservatio exco-
municationis latæ contra incendiarios in cap.
Tua nos, de sententia excomm. cuius verba sunt: In-
cendiarij, ex quo sunt per Ecclesiam sententiam publicat
pro absolutionis beneficio ad Apostolicam Sedem sunt mit-
tendi. Quæ duobus modis possunt exponi. Primo,
ut verba illa, ex quo sunt, habeant vim causalis no-
tæ, id est, quia sunt per Ecclesiam excommunicati:
& sic supponunt ipso iure latam esse excommuni-
cationem in incendiarios, & additur referua-
tio. Cui expositioni fauet, quod in illo textu æqui-
parantur incendiarij cum percussoribus clericor-
um. Item quia textus non dicit, ex quo fuerint, sci-
licet in futurum, sed ex quo iam sunt: ergo necesse
est

est intelligi per ius ipsum. Sed hic sensus commu-
niter reicitur, quia ibi expresse dicitur, *Per Ecclesia
sententiam*, quæ est actus hominis, & non legis. Re-
sponderi vero potest, ibi non esse sermonem de senti-
entia excommunicationis, sed de sententia pro-
mulgationis, id est denuntiationis, quæ supponit
personam excommunicatam. Vnde est secunda
sententia, hos incendiarios esse ipso iure excom-
municatos, eorum tamen excommunicationem
non reservari ex vi huius textus, donec talis excom-
municatio fit per sententiam hominis promulgata,
ita refert Glossa ibi, & in cap. *Cum deuotissimam*, 12.
questio. 2. & Panormitanus in dicto cap. *Tua*, id ad-
mittit quantum ad incendiarios Ecclesiarum. Se-
cundo tamen obicitur contra utramque senten-
tiam, quia talis excommunicatio ipso iure nec fer-
tur in dict. c. *Tua* nos, ut euidenter ex ipso constat,
neque alibi lata reperitur. Nam in cap. *Pessimam*,
23. questio. 3. solum dicitur, *Excommunicatur, & si mor-
tuus fuerit incendiarius, Christianorum careat sepultura*,
& in capite. Si quis membrorum, ibidem licet de hu-
iusmodi incendiario dicatur, *Ab Ecclesia se priuatum
agnoscat*, quæ verba videntur significare excommu-
nicationem ipso iure; tamen statim subditur, *Si
post secundam & tertiam correctionem non emendaue-
rit, tanquam ethnicus, & publicanus ab omni Christiano-
rum collegio separetur*. Quæ verba vltima significant
excommunicationem maiorem ferendam, & non
latam. Vnde priora videntur indicare interdictum
ab ingressu Ecclesiæ: de quo suo loco. Nullo ergo a-
lio iure inuenitur lata excommunicatio contra in-
cendiarios generatim sumptos.

De incendiariis vero Ecclesiis in particulari
citari solet c. *In literis*, de Raptorib. Sed non probat;
nam in eo solum dicitur, quendam incendiarium
Ecclesiarum in mortis articulo constitutum, fuisse
per quendam Capellanum suum à sententia ana-
thematis absolutum; non vero dicitur ibi illi con-
traxisse illud anathema ipso facto; Imo in illo
verbo *sententia*, indicatur fuisse illam excommuni-
cationem latam per sententiam hominis. Melius qui-
dem hoc ostendit Glossa in dict. cap. *Tua*, ex cap.
Conquesti, proxime tractato: nam incendiarij Eccle-
siarum re vera sunt fractores & spoliatores earum;
& hoc titulo probabilissimum mihi est illos esse ex-
communicatos ipso iure per cap. *Conquesti*, quam
sententiam esse communem docet Nauarr. cap. 27.
num. 94. non tamen ex hoc capite. sed ex cap. *Tua
nos*, quod profecto sine causa de illis exponitur, ut
recte ibidem Glossa notauit: quia textus ille de in-
cendiariis loquitur in communi: vnde non respicit
ad malitiam sacrilegij, quam specialiter commit-
tunt incendiarij Ecclesiarum, sed ad iniustitiam om-
nibus incendiariis communem. Igitur si incen-
diarius Ecclesiæ incurrit excommunicationem, il-
lius reservatio non ad cap. *Tua* nos, sed ad cap. *Con-
questi*, pertinet. Et iuxta doctrinam ibi traditam ex-
ponenda est.

Alius ergo sensus & verus illius capitis, *Tua* nos,
est ut verba illa, *Ex quo sunt*, reddant sensum quasi
conditionatum, seu denotantem suppositionem:
ita ut sensus sit, incendiarij, si iam sunt, vel post-
quam fuerunt ab homine excommunicati; &c. Qui
sensus à sufficienti partium enumeratione probatur
ex dictis, quia seclusa excommunicatione iuris, ne-
cesse est ab homine ferri, ut in eam possit cadere
reservatio: quæ duo nec repugnant, ut per se con-
stat: nec est nouum ita fieri. Et confirmatur ex ver-
bis illis, *Per sententiam Ecclesiæ*, quæ, licet possent ab
aliquo extendi ad censuram ipso iure latam in eo
sensu, quo illa solet appellari, *lata sententia*: tamen
iuxta proprietatem vocis magis significant senten-
tiam hominis: & cum simus in materia odiosa &
penali, restringenda sunt potius, quam exten-
denda.

Fr. Suarez tom. 5.

Quæri vero potest, an oporteat sententiam hanc
esse latam in particulari contra talem personam, vel
sufficiat generalis contra omnes sic delinquentes,
ut statim ac incurritur sit reservata, iuxta cap. *Tua
nos*. Et Glossa, Panormitanus, & alij ibi sentiunt
necessariam esse sententiam in particulari: quia, ut
hæc excommunicatio sit reservata, existimant esse
necessarium, quod incendiarius non solum excom-
municatus sit, sed etiam denunciatus. Quod etiam
sentit Caietanus capite vigesimo secundo, & Na-
uarrus: qui fundatur in verbo illo textus, *Ex quo sunt
per sententiam publicati*, quod exponunt, id est, denun-
ciati. Sed obstat, quia in illo textu non est sermo de
personis in particulari, seu sub propriis nominibus;
sed in communi sub nomine sumpto ex tali vitio;
scilicet de incendiariis: loquendo autem hoc modo
propriissime dicuntur incendiarij per sententiam
publicari, etiam si talis sententia generaliter pro-
mulgata sit. Sic enim frequenter loquuntur iu-
ra: & vulgari vsu ita loquimur, scilicet sententiam
excommunicationis promulgatam esse contra hæ-
reticos, vel contra occultantes tale furtum, &c. At-
que hoc sensu in capitulo, *Ita quorundam*, de Iudæis,
& in Clementina prima de Pœnis: & in Extrava-
gant. *Infidelis*, de Furtis, excommunicatio generali-
ter lata vel à iure, vel ab homine in eos, qui talia vi-
tia committunt, sæpius promulgari, seu publicari
mandatur: ergo in presenti etiam dicendum, incen-
dij per sententiam publicati; etiam si non in par-
ticulari, seu nominatim, sed generatim sententia
contra eos publicata sit. Et confirmatur, quia Pon-
tifex in eo capite reservat hanc excommunicationem
ad deterrendos homines ab hoc crimine: ergo non
solum reservat illam quando fertur in personam
particularem, quam oportet esse notam, ut de-
nunciari possit: sed etiam quando fertur in om-
nes qui committunt tale crimen, etiam si illi occul-
ti sint.

Sane interpretatio hæc videtur mihi magis con-
sentanea & textui, & veritati. Et fortasse dicti au-
ctores non sunt loquuti de denuntiatione talis per-
sonæ in particulari sub proprio nomine, neque hoc
ipsi explicarunt: intelligi ergo possunt de genera-
li denuntiatione per sententiam: ita ut solum in-
tendant docere non satis esse quod sententia lata
sit: sed oportere, ut sit etiam publicata. Vnde po-
test notari differentia inter hoc caput, *Tua* nos, &
caput, *Conquesti*, nam in priori tantum est sermo de
incendiariis in communi, & de sententia contra il-
los publicata: in capite autem *Conquesti*, sermo est
de particularibus personis, quæ in principio nomi-
nâtur, & de eisdem postea subditur, *Memoratos sacri-
legos excommunicatos huncietis*, & ideo in casu illius
textus probabilis est necessariam esse denuntiationem
in particulari, ut excommunicatio reservata
maneant, quia forma ibi præscripta in omni casu si-
mili seruanda est. Quod si quis concedat eodem
modo exponendum esse cap. *Tua* nos, tum propter
argumentum à simili, tum quia licet textus hoc non
declaret, non tamen excludit hanc expositionem,
quæ cum sit benignior; in materia odiosa ample-
ctenda est: tum denique quia communis opinio
magis in hanc partem inclinare videtur, non re-
pugnabo, quia probabiliter possit hoc defendi: &
in praxi seruari absque periculo: quamvis rigore
verborum iuris, illud prius verisimilius ap-
pareat.

Tandem vero inquiri potest, quid nomine in-
cendiarii intelligendum sit. Neque interrogatio at-
debeat intelligi de incendiario Ecclesiarum, vel
etiam aliarum rerum: nam cum textus indifferen-
ter loquatur, generaliter intelligendus est, ut su-
pra dixi, & Caietanus etiam notauit. sed an vnus
actus incendiij sufficiat, vel requiratur consuetudo
incendio consumendi res alienas: nam nomine in-

18
Oportet ne
excom hanc
indetermi-
natam per-
sonam lata
esse, ut refer-
unt auctores.
Prima sent.
Gloss.
Abbâ.
Caiet.
Nauarr.
Relictum

19
Verior sen-
tentia.
Discremen-
tum inter
cap. *Tua*, &
cap. *Conquesti*.

20
Quid nomi-
ne incendia-
rii intelligê-
dum.
Caiet.

Qua excommunicationes late ſint, & Papæ reſeruata in ſexto libro Decretalium.

Vas, vel tres inuenio in hoc poſteriori volumine Decretalium excommunicationes ipſo iure late cum reſeruatiōe ad Summum Pontificem; & continentur ſub titulo de Sententia Excommunicationis, & de Peniſ: nam, ſi quæ ſunt aliæ, vel explicatæ iam ſunt; vel comuni vſui parum deſeruiunt.

Prima habetur in c. *Quicumque*, de Sententia excommunicationis in 6. ferturque contra eos, qui in perſonis aut bonis ſuis, aut ſuorum eius grauāt, qui ſententiam excommunicationis, aut ſuſpenſionis, aut interdicti in aliquem tulerunt. Circa quam primo aduertendum eſt, duas, vel tres eſſe actiones, ob quas illa cenſura fertur, quibus varia genera perſonarum comprehenduntur. Prima actio eſt, dare licentiam aliis ad inferendum huiusmodi grauamen ſeu iniuriam: & hæc comprehendit Reges, & omnes illis inferiores, qui ibi numerantur. Quæ licentia non ſufficit ad excommunicationem incurrendam, niſi effectus, ad quem illa datur, fuerit ſubſecutus. Vnde circa talem actionem duplex ibi additur limitatio. Prior eſt, ſi licentia reuocata fuerit, *re integra*, id eſt, priuſquam aliquis effectus ex vi talis licentiæ fuerit ſequutus. Quo fit vt, ſi poſt reuocatam talem licentiam, iſ, cui data fuerat, nihilominus ad executionem & effectum progredietur, qui licentiam dedit, non incurrat excommunicationem, quia ſatis fecit iam huic legi & alter ex ſua malicia, & non ex licentia eius operatur. Alia limitatio eſt, vt poſt ſubſecutum effectum talis facultatis, non ſtatim incurrat excommunicationem, ſed poſt octo dies ſi intra illos non ceſſet iniuria, & bona ſuerint reſtituta, aut pro eis ſatiſfactum: vnde, ſi hoc fiat intra illum terminum, non incurretur excommunicationem.

Atque hoc modo intelligendo has duas limitationes: ceſſat obiectio Gloſſæ ibi & omnes reſponſiones eius. Aut enim, videri poſtერიorem hanc partem repugnare priori, nam in priori dicitur, vt incurrat hæc excommunicationem, niſi re integra licentia reuocetur. Vnde fit, vt ſi ante reuocationem licentiæ res non maneat integra, ſtatim cenſura incurrat: quod repugnat poſteriori parti, in qua conceduntur octo dies ſub conditione reſtituendi. Et reſpondet, vel priorem partem intelligi, quando progreſſum eſt ad iniuriam perſonalem: poſtერიorem vero ad iniuriam realem ſeu in bonis externis: vel certe priorem reſpicere tempus futurum: poſtერიorem vero reſpicere tempus illud in quo condita eſt conſtitutio, id eſt, ad iniurias, quæ iam tunc erant factæ prætextu talis licentiæ. Sed hoc poſterius non habet fundamentum in textu: & procedit ex falſo fundamento: nam inter illas duas partes nulla eſt repugnantia. Male enim inferitur ex priori conditione, ſtatim ac res non eſt integra, incurri cenſuram, ſi licentia non eſt reuocata; nam hoc in textu non dicitur, nec ex negatione ſequitur affirmatio: In priori ergo conditione ſolum dicitur, vt non incurrat excommunicationem, ſi, re integra, licentia reuocetur: vnde certum eſt quādiu res eſt integra, excommunicationem non incurri, quia ſemper durat ſtatuſ in quo reuocari poteſt abſq. cenſura. Quando vero incurrat cenſura, poſtquam ex vi talis licentiæ non reuocatur ad iniuriam progreſſum eſt, non explicatur in illa prima conditione: neque ex illa poteſt ſufficienter colligi: nam ad hoc addita eſt ſecunda limitatio, quam propterea cenſeo reſpicere to-

Prima con- cluſio.

condarij hoc videtur in rigore ſignificari. Vnde A Caietanus diſt. cap. 22. ait, intelligi in propoſito incendiarios non ab actu incendiandi, ſed a vitio: qui enim malo ſtudio incendi domum, ſegetem, oliuetum, &c. incendiarij crimen incurrit. Reſpondeo, primum neceſſarium eſſe vt incendium ex certa ſcientia, & praua voluntate intendatur: nam ſi quis ex negligentia, etiam notabiliter culpabili, fit cauſa incendiij, præter directam intentionem & voluntatem ſuam, non dicitur in rigore & proprietate incendiarius. Adque ſatis explicant iura, quæ de hoc vitio loquuntur, vt patet ex capitulo *Pefimam*, 13. quaſtion. 8. ibi, *Malo ſtudio ſue pro odio, ſue pro vindicta*. Et hoc fortalſe ſignificauit Caietanus cum dixit incendiarios dici à vitio, non ab incendio, ſcilicet quocumque modo facto; nam per vitium fortalſe non intellexit habitum, ſed prauum illum modum committendi incendium.

21 a. concl.

Dico ergo vterius, ſi quis vnum incendium tantum hoc modo committat, ac propterea excommunicetur, ac denunciatur, id ſatis eſſe vt illa excommunicatione reſeruata ſit Summo Pontifici. Eadem quaſtione, ſi generalis ſententia ab homine lata ſit contra incendiarios, exiſtimo ſatis eſſe ad illam incurrendam quod ſemel tale delictum committatur. Quare, ſi ſubſequuta ſufficientis publicatio fuerit, erit illa excommunicatio reſeruata. Ratio eſt, quia lex hæc & ſententia punit actum, & non conſuetudinem; & ab vno actu nomen incendiarij ſufficienter ſumitur, ſicut nomen homicidæ ab vno homicidio. Poteſt tamen hic vltimo aduerti in hoc cap. *Tua nos*, non præcipi prælatiſ vt hos delinquentes excommunicent, aut denuncient, ſicut præcipitur in cap. *Conqueſti* (quæ eſt alia differentia notanda inter hos textus) ſed tantum eſt in hoc textu ſermo hypotheticus, ſcilicet vt poſtquam per ſententiam denunciati fuerint, Pontifici ſint præſentandi. An vero publicandi ſint, nec ne, ordinationibus aliorum iurium, & prudentiæ prælatorum committi videtur. Illorum ergo erit iudicare, an propter vnum actum expediat talem ferre cenſuram.

22 De aliis excommunicationibus reſeruatis.

Sexta cenſura ſumitur ex cap. *Significauit*, de Sent. excomm. vbi Papa excommunicat clericos, qui cum excommunicatis à ſe in diuinis officiis communicant & talium clericorum abſolutionem ſibi reſeruat. Sed illæ textus in Superioribus eſt à nobis late tractatus, quia illa excommunicatio eſt quaſi annexa alteri, ad cuius obſeruantiam ordinatur. Hic etiam adiungi poſſet excommunicatio lata in cap. *Nuper*, de Sent. excomm. vbi communicans excommunicato in crimine, in ſimilem excommunicationem incurere dicitur: vnde, ſi prior excommunicatio erat reſeruata Papæ, etiam illa quam cōtrahit communicans in crimine, erit Papæ reſeruata, vt ſumitur ex c. *Si concubina*, de Sen. excomm. Veruntamen de hac excommunicatione ſufficienter in Superioribus dictum eſt: reſeruatio autem hæc non eſt propria Summi Pontificis, ſed communis ſeu proportionalis omnibus iudicibus: generalis enim regula, quæ ex dicto cap. *Nuper*, colligitur, eſt vt ſic communicans ab eodem abſolui debeat, à quo ipſe excommunicatus cum quo communicat. Quod etiam notauit Nauarrus cap. 27. num. 112. Quapropter, ſi attente conſiderentur omnia quæ diximus, ex iure Decretalium ſolum habemus vnā nouam excommunicationem Papæ reſeruata, quæ ipſo iure incurrat, ſcilicet contra fractores, & ſpoliatores Eccleſiarum ex dict. cap. *Conqueſti*: & præterea duas reſeruatiōes adiunctas aliis duabus excommunicationibus, ſuppoſito quod à prælatiſ ferantur. Aliæ vero vel non ſunt excommunicationes Papæ reſeruata: in tali iure, vel non ſunt nouæ, ſed in Superioribus ſatis explicatæ.

ſeſtione e- pilogu. Nauar.